

5. Dorian Gray without his portrait: Psychological, social, and physical health costs associated with the Dark Triad / P. K. Jonason, H. M. Baughman, G. L. Carter, P. Parker // Personality and Individual Differences. – 2015. – Vol. 78. – P. 5-13.

DARK TRIAD TRAITS AS PREDICTORS OF ANXIETY AND DEPRESSION

Merzlyakov D.E.

*Perm State National Research University
Perm, Russia*

The study examined the contribution of the Dark Triad traits (narcissism, Machiavellianism, and psychopathy) to the manifestation of anxiety and depression in students (N=356, aged 18-25). Emotional states were assessed using the Beck Anxiety Inventory, the Zung Self-Rating Depression Scale, and the Short Dark Triad Questionnaire. Correlational and linear regression analyses were conducted. The results revealed a differential contribution of the Dark Triad components: psychopathy was associated with higher levels of anxiety and depression, narcissism with lower levels, while Machiavellianism did not emerge as a significant predictor. The findings indicate a combination of short-term adaptive resilience and underlying emotional difficulties in individuals with pronounced Dark Triad traits.

АМЕЖНАЯ АСОБА: ПРАСТОРАВА-ЧАСАВЫ АСПЕКТ

Мікуловіч Т.І.¹, Корсак В.У.²

¹*Мінскі абласны клінічны цэнтр “Псіхіятрыя-Наркалогія”*

²*Рэспубліканскі цэнтр праблем чалавека
Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
Мінск, Беларусь
mikulovic@mail.ru*

Уводзіны. Апошнім часам назіраецца імкненне псіхіятраў да асэнсавання складанага па сваёй арганізацыі памежнага расстройства асобы (ПРА), адметнага сумяшчэннем ў чалавека супрацьлеглых якасцяў, што выклікаюць парушэнні яго функцыянавання, успрымання самога сябе і ўзаемадзеяння са сваім атачэннем.

Само вызначэнне «памежная» сведчыць пра тое, што ўнутраная структура асобы недасканалая, а свядомасць чалавека балансуе на яе размытых межах.

У працэсе развіцця чалавека на працягу першых 3-5 гадоў ў псіхіцы чалавека фарміруецца нармальна амбівалентнасць, што ўвасабляецца ў базавых бінарных апазіцыях: «Я» – «іншы», «маё» – «чужое», «добрае» – «кепскае», шляхам інтэрыярызацыі якіх чалавек ўсведамляе самога сябе і

навакольнае асяроддзе.

У анамнезе людзей з ПРА фігуруюць страта бацькоў у раннім дзяцінстве, псіхічныя расстройствы ў членаў сям'і, дзіцячыя сексуальныя траўмы, неадпаведнае стаўленне бацькоў да дзіцяці, асабліва з боку канфліктнай, дыстантнай ці гіперпрацэктывнай маці, адваржэнне бацькамі і разлука з імі.

Мэта даследавання. Знайсці базавую апору для больш глыбокага асэнсавання клінічных сімптомаў ПРА у аспекце парушэнняў прасторава-часавай арганізацыі чалавека.

Аб'ектам для абмеркавання выступае стан унутраных межаў прасторава-часавай мадэлі (ПЧМ) чалавека, іх устойлівасці, абароназдольнасці, ад якіх залежаць асаблівасці ўзаемадзеянняў яго з навакольным светам.

ПРА адносіцца да спецыфічных расстройстваў асобы (шыфр F60 паводле МКБ-10), пад якімі разумеецца цяжкае парушэнне характаралагічнай канстытуцыі і паводзінскіх тэндэнцый індывіда, што злучае некалькі сфер асобы і суправаджаецца асобаснай і сацыяльнай дэзінтэграцыяй.

Матэрыялам для дадзенага даследавання паслужылі вынікі назіранняў за паводзінамі такіх асобаў у паўсядзённым жыцці, даследаванняў на базе РНПЦ псіхічнага здароўя, Мінскага абласнага клінічнага цэнтра «Псіхіятрыя – Наркалогія», а таксама псіхалагічнага тэсціравання ў «Рэспубліканскім цэнтры праблем чалавека Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Дзеля выяўлення характэрных для дадзенага адхілення сімптомаў у нашай працы выкарыстоўваліся метады інтэрв'ю, дзе высвятлялася здольнасць чалавека да тэсціравання рэальнасці, наяўнасці пастаяннай трывогі і здольнасць кантраляваць свае імпульсы. Каб выявіць схаваныя сімптомы, уключаліся метады правакацыі, канфрантацыі, унясення рэальнасці. У здаровых людзей, як паказалі нашы даследаванні, унутры арганізуючай ПЧМ знаходзіцца прасторава-часавая спіраль – асноўны яе рухавік па выпрацоўцы ўнутранай энергіі чалавека, праца якой вызначае змены індывідуальных прасторы і часу [1, с. 27; 2].

Пры недасканалай арганізацыі ПЧМ яе межы знішчаюцца і становяцца “размытымі”, а сама мадэль, якая ў здаровых людзей прадукуюць ўнутраную энергію, ператвараецца ў непаўназначную, якая падчас выбуховых эмацыйных разрадаў у пацыентаў паступова руйнуецца. Гэта прыводзіць іх да неадчування самых сябе. Пустата вікарна запаўняецца фантазіямі, што замяшчаюць недакладна ацэньваемую рэальнасць. Запасы энергіі чалавека ўсё больш вычэрпваюцца, што прыводзіць да анігіляцыі гэтай мадэлі. Гэта няўхільна прыводзіць асобу да дэарыентацыі і дэрэалізацыі ў самым сябе і ў навакольным асяроддзі. Асобы з такой арганізацыяй становяцца не здольнымі да фізічнай і разумовай дзейнасці, і, у рэшце рэшт, – інвалідыруюцца. Іх індывідуальная ПЧМ эфектыўна працаваць больш не можа, а сама спіраль паступова становіцца нядзейнай, у выніку чаго яна губляе сваю цэласнасць.

Пры фарміраванні ПРА ў свядомасці людзей узнікае дыхатамія з стварэннем індывідуальных паталагічных дыядаў, якія звычайна праяўляюцца ў падлеткавым узросце і захоўваюцца на працягу ўсяго жыцця чалавека, маючы

негатыўны ўплыў на яго функцыянаванне і адаптацыю ў сваім атачэнні.

ПРА часта бывае ў прызыўным узросце [3]. Апішам дадзенае расстройство на выяўленым намі прыкладзе.

Прызыўнік В.Д. 2005 г.н., з'явіўся ў раённы ваенкамат для праходжэння медыцынскай камісіі. Сям'я, у якой ён жыве, няпоўная, бацькі ў разводзе. Маці інжынер, працуе на заводзе. Яна мае ўладны характар, імператыўна патрабуе ад дзяцей строгага выканання яе патрабаванняў.

У раннім дзяцінстве Д. рос і развіваўся без асаблівасцяў. У школу пайшоў у 7-гадовым узросце. Цяпер вучыцца ў 11-м класе сярэдняй школы. Да 15 гадоў нічым асаблівым сябе ў школе не праяўляў.

З 8-га класа стаў часта прапускаць заняткі ў школе да аднаго месяца запар (бо «у школе стала нецікава»). Перастаў праяўляць імкненне да вучобы. З яго словаў: «Я на уроках амаль нічога не раблю, а на першых уроках на задняй парце спію. Настаўнікі ўжо перасталі звяртаць на мяне ўвагу. Яны мяне не запытваюць, да дошкі не выклікаюць, бо мне няма чаго сказаць. Да мяне яны ніяк не ставяцца, таму што я для іх пустое месца».

У школьных справах удзелу не прымае. Сярэдня паспяховасць у вучобе нізкая. Добра паспявае па гісторыі, мае цяжкасці пры вывучэнні матэматыкі. Датчына паводзінаў у школе сказаў «дыпламатычна»: «Некаторыя паводзінскія рэакцыі добрыя», падразумеваючы, што астатнія – неадпаведныя, кепскія.

Якія-небудзь захворванні ці пашкоджанні галаўнога мозгу ў дакументацыі не зафіксаваны. Пры аглядзе: знешне хутчэй нагадвае дзяўчыну. Валасы да плячэй, пафарбаваныя ў чорны колер, часткова закрываюць твар. Абрануты ў мужчынскае адзенне згодна з сучаснай модай. Сябе ўсведамляе хлопцам. Адзначае ў сябе павышаную чулівасць, ранімасць, крыўдлівасць. Падчас размовы эмоцый не праяўляе. Выраз твару застылы, нязменны. Мадуляцыі голасу адсутнічаюць. На ўсе пытанні адказвае каратка. Адзначыў, што ён часта «з-за дробязяў» уступае ў канфлікты, моцна злуецца, упадае ў гнеў, але фізічную сілу не прымяняе. Паведаміў, што ў яго «ўнутры нічога няма, пуста».

На пытанне пра сексуальнае жыццё адказаў, што «былі і інтымныя адносіны». Цяжка пераносіў расставанні, свае перажыванні «заядаў» вялікай колькасцю ежы, але смаку яе амаль не адчуваў. Яго мысленне лагічнае, злёгка запаволенае. Памяць і інтэлект не парушаны. Крытыка да сябе фармальная.

Пры аглядзе выяўлены множныя папярэчныя сляды ад парэзаў нажом на прадплеччах. Паведаміў, што раней шматкратна імпульсіўна наносіў сабе павярхоўныя раны на руках. Суіцыдальныя паводзіны звязвае з частымі станамі ўнутранага напружання пры канфліктах у сваім атачэнні. На момант бяседы суіцыдальныя думкі ў сябе адмаўляе.

Планаў на далейшую вучобу не мае. Звязвае іх толькі з заняткамі музыкай («Магчыма, буду граць у якім-небудзь клубе»). Адмовіўся ад даследавання і лячэння ў псіхіятрычным стацыянары, але абяцаў прымаць лячэнне па месцы жыхарства.

Вынікі даследавання. У прадстаўленым артыкуле апісаны характэрныя прыкметы памежнай арганізацыі асобы, якія могуць быць асэнсаваныя з

пункту гледжання яе прасторава-часавай арганізацыі. Пад апошняй маецца на ўвазе не столькі хронатыповыя абставіны, дзе ўдакладняецца тэрыторыя, на якой здзяйсняецца падзеі, яе канкрэтны час і працягласць («хранатоп»), а найбольш істотныя, асновапаложныя характарыстыкі, як спосаб існавання і функцыянавання чалавека, – індывідуальныя прастора і час.

Высновы.

1. Аўтарамі артыкула знойдзены новы метады вывучэння клінічнай карціны памежнай асобы шляхам вывучэння гэтага захворвання ў аспекце прасторава-часавай яе арганізацыі.

2. Паказана, што ПЧМ з'яўляецца базай для вывучэння ўсіх сімптомаў псіхічнага захворвання на прыкладзе памежнага растройства асобы.

Літаратура

1. Мікуловіч, Т. І. Прасторава-часавая тэорыя псіхічнага здароўя у чалавека / Т. І. Мікуловіч, В. У. Корсак. – Мінск : Выд. Цэнтр БДУ, 2021. – 183 с.

2. Тетеркіна, Т. И. Пространственно-временная теория психического здоровья и его расстройств: индивидуальные пространство и время как первооснова сознания человека / Т. И. Тетеркина, О. В. Корсак // Военная медицина. – 2016. – № 3 (40). – С. 70-73.

3. Cohen, P. Child development and personality disorder / P. Cohen // Psychiatr Clin North Am. – 2008. – Vol. 31, № 3. – P. 477-493. – doi: 10.1016/j.psc.2008.03.005.

BORDERLINE PERSON: SPATIAL-TEMPORARY ASPECT

Mikulovich T.I. 1, Korsak V.U. 2

¹Minsk Regional Clinical Center “Psychiatry-Narcology”,

*²Republican Center for Human Problems of the Belarusian State University
Minsk, Belarus*

The authors of the article show the connection between the described clinical picture of a borderline personality in terms of its spatial-temporal organization. The connection between such personality and the clinical picture of this disorder is revealed. The symptoms and syndromes of this disorder associated with it are described. The internal and external causes of the formation and functioning of the symptoms described in the work are indicated from the point of view of their disturbed internal structure.